„ЗАСТАВА“ излази једном: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију
(у сребру.)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 93. У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 24. ЈУНА (6. ЈУЛА) 1879. ГОДИНА XIV.

НА СРПСКО-БУГАРСКИ СПОР.

У последње време аустро-угарски полузванични листови са неким унутарњим задовољством прибележавају, како је у Србији овладала зла воља против Русије, што је ова приликом оиележавања српска-бугарске границе била на страни бугарској, и како та зла воља налази свога израза у полузваничном „Истоку“, који због тога устаје против руске дипломације са приговарањем па чак и заједањем, наводећи, како је на берлинском конгресу сузбијена. Незнамо, да ли „Исток“ збиља таку реч води данас против Русије, јер је прелазак томе листу овамо у наше крајеве забрањен. Толико пак од своје стране казати можемо, да би така појава морала код здраве политичне свести нашег народа осуде наћи и онда, ако „Исток“ у овом случају није рог меродавних државника српских, те ако би то дакле само једно субјективно мнење било, без икаквих даљих посљедица. Већ сама злурадост оних за које позитивно знамо, да су стари и вечни противници славенској слободи, већ та злурадост могла би нас поучити, да пут онај, који разрива солидарност међу славенским народима, није пут среће и напретке нашег.

Тиме нећемо наравно да кажемо, да су греси о ту солидарност искључиво и једино на српској страни. Као Србима, који смо вазда стојали на бранику за идеју српског јединства и ослобођења на балканском полуотоку, који смо доживели крваву и неједнаку борбу нашег народа за ту идеју, као такима нама неможе равнодушно бити, што је Русија при решавању источног питања почела с оног краја, где је бугарски народ, што јој је у оснивању велике бугарске државе полазна тачка била. Тај ток развитка источне кризе, као што рекосмо, неможе нам равнодушан бити, јер је посљедица томе било напуштање српског народа у западној половици балканског полуотока, дакле — напуштање идеје јединства српског. Но жеље наше, ма колико оправдања имале, немогу за сад променити ништа у том погледу. Српски народ мора рачунати са догађајима, па према томе удешавати своје равнање у будућности.

Посљедица је те руске политике и оно, што нам се чини данаске као повлађивање Бугарима напрема Србији. Истина, народу српском, који је толико крвавих жртава принео на олтар опште слободе и који се толико поуздавао у руску браћу, том народу може данас тешко пасти, кад види, да га тај снажнији брат запоставља напрема Бугарима, који су сразмерно далеко мање привредили у овом великом добу за ту општу цел. То осећање може да ухвати корена у нашем народу, али му зато ипак ништа друго не преостаје, ако ће на висини да се одржи, него да као оно Радојица „нити писне, нити зуби шкрине“.

Ми верујемо, да у трнском и брезничком округу имаде Срба, који би већма волели, да су приљубљени били Србији, него што им се по берлинском уговору досудило, да припадну новооснованој бугарској кнежевини. Но тим чином самим нису они изгубљени за српски народ, јер не одлазе у Турке и под отоманску владавину, него иду једнокрвној и једноверној браћи, младој бугарској држави, која временом може и треба и Српству од помоћи и користи да буде. Па као што не сматрамо спас појединих словенских народа на Балкану у томе, што ће један од другог по који комадић откидати и тако себе токорсе на рачун свога брата ојачавати, него у томе: да балкански полуоток остане баштина искључиво балканским народима — тако не можемо од своје стране никад допустити, да се због спора око граница и због једног ил два округа потпирује ватра неслоге између два народа, који су по крви и по положају свом једно на друго упућени. Раздор и неслога раскопала је политични и државни живот словенских народа, и само ће узајмица словенска моћи ускрснути старе славе и државе. Прошла су времена уског сепаратистичног духа. Тај пада данас испред оне опште тежње, која као нека бујица светом прострујава, испред тежње, да се све прибира и збија у голема државна средишта. Невелимо, да би тај пут једино водио општем људском напретку и развитку, али је тај друм данаске широм отворен, народи врве тим друмом, па му се ни ми отети неможемо.

Због свега тога не верујемо, што доносе противнички нам листови, да Србија приликом ступања бугарског кнеза на престо неће у Трнови заступљена бити. То би значило, да се Србија нерадује ускрсу најближег брата свога. Таки корак од стране Србије оставио би суморну клицу у грудима бугарског народа, која по међусобни српско-бугарски одношај не би од сретна плода била. Српски државници знаће премерити замашај таког поступка и одлучиће се, ако то већ нису, да по урођеној племенитости српског народа заборраве на све непријатности те да Србија уз посестриму Црну Гору буде искрен учесник при слави државног ускрснућа бугарског народа.

Што се саме Русије у тој ствари тиче, ту би још ово рекли. Истина је, да Русија данаске повлађује Бугаре, а запоставља Србе. То је можда и због тога, што се руским државницима чини, да је бугарски народ већма створен за постоље, него ли за пирамиду. Но осим тога, биће томе главни узрок тај, што је сам развитак источних догађаја тако собом донео. Већ смо напред рекли, да је у Бугарској исходиште руској политици на истоку. Према томе ређа се и подређује све остало као нужна посљедица. Може ли се због тога каменом бацати на Русију и то још после оноликих жртава, што их је ова за ослобођење хришћанско поднела? Истина је, да су се догађаји на истоку могли и друкчије развијати, но да ли је томе крива само Русија и нико више? Нека се у Србији обазру на Аустро-Угарску и сете њезиног држања за време источне кризе, па ће наћи одгонетку за све. Баш због тих веле силних одношаја мора Русија настојати, да се берлински уговор потпунце изведе, како би се и други заинтересовани привезали за слово тога несретног уговора, који може још големо проклетство да излије над читавим светом једним. Прелазити преко тога уговора значило би: одрешавати и такмацу своме руке,

Тако тумачимо ми данашње држање велике Русије и очекујемо, да ће она кад куцне час у име потпуног ослобођења источног заложити своју моћну реч, па ако буде требало и што више. Збуде ли се по том очекивању нашем, онда ће Србија све досадање непријатности лако заборавити и прегорети оштету на источној страни, јер ће у великом осигурању своје државне и народне будућносте наћи довољане накнаде. Не збуде ли се пак тако, онда јој ни са трнским ни брезничким округом поможено није.

Политички преглед.

Има већ две годне дана, како је зготовљен организацијони статут кр. уг. жандамерије, па чека у министарству унутрашњих послова да га претресу. После толиког времена једва ће сад, као што „Мађ. Лап.“ дознаје, доћи на ред, па ће онда тако претресен поднет бити сабору.

Избори у Аустрији теку онаким током, као што су почели, сваки изборни дан нов губитак по уставоверце, нов добитак за њихове противнике. У штајарским сеоским општинама, где су избори 20. о. м. обављени, изгубили су даље уставоверци два мандата од она три, која су свега ту имали прошасте сесије. При ужем избору у првом бечком изборном одбору међу дром Хофером и министром правосуђа Глазером, који је 20. о. м. обављен, изабран је др. Хофер, по што је Глазер одустао од избора, изјавивши, да би њему као министру дерогарало, да прими мандат, који би потекао из ужег избора. Чеси су потпуно задовољни с изборима у својој земљи, не само да нису ни један срез изгубили, него по суделовању бирача својих и противних при изборима пуним правом бележе до сад свршене изборе у своју победу. Избори ти имају толико више значаја, што су обављени под паролом старе политике пасивитета, која ће се према околностима можда изменити после обављених избора, и то само у погледу полажења рајхсрата. Па и то питање, вели се, реши ће Чеси у очи самог рајхсрата, дан пре његовог отварања. Што неки листови, којима би добро дошао долазак Чеха у рајхсрат, веле, да је та ствар толико колико „извесна“, то ће сами Чеси знати, а то ће показати отварање самох рајхсрата, које ни тако није далеко. Међу тим већ се показују последице од самог делимичног резултата досадашњих избора. Као што „Н. сл. пр.“ дознаје, предстоји промена министарства аустријског много пре, но што се и ко надао. При склапању његову хтело се истина да се оно означи као привремено, који ће у новој саборској периоди уступити место дефинитивном министарству, али се у једно додало, да ће оно дочекати нов рајхсрат, па онда демисијоновати. Поменути лист пак вели, да министарство чека повратак цара из Ишла, који ће се отуд вратити најдаље почетком идуће недеље, па да одмах поднесе своју оставку, и то целокупно министарство. У једно ће замолити, да се његова молба за отпуст хитно реши, како би нов кабинет имао каде спремити поднеске за рајхсрат. Поменути извор не сумња, да демисија неће бити примљена и да гр, Тафеју неће бити поверено, да састави нов кабинет, па већ узима за сигурно, да ће Глазер, Претис и Хлумецки дефинитивно одступити, те да неће ни бити узети у нову комбинацију. То исто важи и за министра пољоделства г. Мансфелда. Шта ће, како ли ће бити с осталим министрима, то се за сад још не зна. Међу тим Тафе је с грофом Траутмандсдорфом некадашњим аустријским послаником у Риму отишао 21. о. м. у Праг токорсе на избор веленседника, али сигурно биће с тим избором спојена и друга нека цел.

Као што је чешће од пре, тако и сад дипломатија назире из даљине француско-руску коалицију у источном питању. Од знакова, који слуте на то, жацају се не само у Бечу и Лондону, него и Берлину. Берлинци су се веома радовали, кад су видели, да Француска с Инглеском заједно држи у мисирском спору, јер су у том сложном држању назирали претегу руско-француској коалицији. Поред свет тога вели се, да у овом тренутку не стоје најбоље одношаји међу Немачком и Русијом. Оба монарха, немачки и руски, пријатељски живе као и од пре, али политички одношаји приметно су охладнели. Многе узгредице и ситнице, за које се иначе не би запиљало, добијају у тим приликама симптомски значај; особито се много говори и разноврсно тумачи, што се Горчаков, кад се ту скоро бавио у Берлину, није ни састао с Бисмарком, али је одмах по свом доласку у Баден-Баден позвао к себи руског посланика у Паризу, кнеза Орлова. Нагађа се, да се том приликом говорило о одношају међу Русијом и Француском. Берлински дописник „Тајмса“ пише, како се опажа, да Русија хоће да се с Француском споразуме у источном питању. Држање стамболске дипломатије са свим потврђује ту версију. Дописник тај уверава, да Руси на сваки начин хоће да стеку поверења у порте, идући јој на руку, да се Босна и Херцеговина отргне испод садашњег одношаја њиног према Аустро-Угарској, и да се као автономна покрајина, попут Источне Румилије, Порти врати. Колико „тајмсов“ дописник има право, то ће време показати, но по свему се види, да Порта хоће да се еманципује од туторисања западне дипломације, а најбоље по развитку мисирског спора.

Мисирски спор баш као да ће бити оно питање, које ће разбистрити одношај Порте према западним силама. Као што „Пол. кор.“ јавља, цариградски дипломатски кругови веома су узрујани. Укидању фермана од 1873. год. приписује се врло велики замашај. Полузванична гласила западних сила истина не ће то да признаду, али ипак „под видом чесности“ ретеришу. Бечки „Фремденблат“ вели, да су западне силе истина „озлоређене“ на Порту због укидања фермана, али нису протестоване против тога, него само рекли своје примедбе, јер у ограничењу мисирске автономије назиру повреду својех интереса. Порта је на тај приговор спремила окружницу силама, мотивујући у њој свој поступак, с Мисиром политичким и државноправним разлозима. У чему се састоје ти разлози, то нам разјашњује „Пол, кор.“ Она вели, да укидање фермана од 1873, год, означује почетак личне политике султанове, која иде за тим, да Турска накнади своје губитке из последњег рата. То мисли пре свега на тај начин постићи, ако јаче но што је до сад било, маркира султанска сизеренска права над свим оним покрајинама, које су до сад само по имену биле подложне султану. Као први објекат, што води тој цељи, узета је на око Африка, и пре свега Тунис. То би био шах западно-јевропској дипломацији, који мора да неко иза леђа суфлира турској дипломатији.

Што су преговори из Превезе премештени у Цариград, тим још није грчко питање корaknуло на пред. Порта још није ни одговорило на позив сила, којим су је ове позвале, да наименују поверенике за преговоре о грчком питању, ној се не жури, она има каде. Међу тим и силе су „и паки“ измениле начин, којим ваља да се оно реши. Оне су се по „Пол. кор.“ на ме сложиле, да се то питање остави заступницима у Цариграду, да га „слободно“, т. ј. по свом увиђењу, реше, а Порти и Грчкој да се препоруче само оне одлуке, које буду једногласно усвојене. Корак по корак ниже, па Грцима на послетку неће остати ништа.

Еле све су силе одбиле српски захтев, да се српско-турска граница преиначи. Као што из Беча јављају, Билов је одговорио аустро-угарском заступнику у Берлину, гр. Сеченију, да ће немачка влада не само због начеоног приговора, него и због тога, да одговори аустро-угарским жељама бити противна српском захтеву. Бадинктон је рекао Бајсту да ни Француска не ће саслушати српски захтев. Талијански кабинет одговорио је, да је берлински уговор у опште означио границе, а подробности — то је ствар комисије. И порта је силама послала ноту о тој ствари. „Окружница српске владе“ вели Каратеодори паша „која је управљена на силе подписнице берлинског уговора иште нека се гранична комисија опуномоћи, да свој лањски посао ревидира и да се српска област према Врањи прошири, пошто би се граница на ново повукла према сенеро-западу. Захтев тај, којим би се мењале наредбе берлинског уговора, сама себе осуђује и не би могла ни постати предметом вешања међу силама. Што је Србији дато земљишта на рачун отоманске царевине, то је већ дошло де крајње мере и кад би се још једном вратили на коначне одлуке берлинског уговора, Порта би за цело имала више права него ли Србија, да бере хасну с исправке граница, која би се предузела с политичних и етнографских разлога.“

Енглеска помоћ босанско-херцеговачким страдалцима.

Добротворни рад енглеских госпођица **Ирби и Џанстн.**

Још који месец па ће се навршити и четврта година од како је у лондонском „Тајмсу“ отворена недељна рубрика: „Фонд за потпомагање босанско-херцеговачких бегунаца и сирочади“ и како је под истом пријем и рачун од неких 80000 дук. цес. на јавност предат, а нашем је свету за сво ово време и сам постанак тога племенитог подузећа и размери материјалне помоћи које је оно нашој пострадалој браћи из Босне и Херцеговине донело само по узгредном чувењу познат био. Знатна географска удаљеност а врло слабе културне и друге свезе наше са земљом, чије су ове женскиње тако врло и узвишене кћери, кад се узму заједно са тешким и бурним кризама кроз које смо ми сами за исто време прошли, несумњамо, довољно ће бити да објасни и и ону привидну неутралност која је с наше стране а против наше воље до сада владала. Привидну пак велимо за то: јер смо непоколебљиво убеђени да нема ни једнога ни Србина ни човека у коме велика и добра дела ових неуморних и тихих радница и филантропкиња не би само чуства најдубљег поштовања и признања пробудила. Дугачка би се доиста књига имала написати пре него бисе свеколики четворогодишњи напори, жртве и заслуге ових у невољи нашавших нам се туђинака набројати могле и ми морамо такав задатак као самог историка достојног оставити, али ћемо према силама и приликама које нам у овом часу на расположењу стоје, покушати да отплатимо један део бар оног великог моралног дуга, који свима топлим саучесницима наше народне беде и недаће у Великој Британији у опште, а племенитим земљакињама њиховим — гђицама Ирби и Џанстн — понаособ дугујемо.

У тој цељи и отварамо у преводу речену недељну рубрику лондонског „Тајмса“ у чијем броју од суботе 3. (15.) марта налазимо следеће:

I.

У „Тајмсу“ до 15 марта (по новом) налазимо:

„Фонд за подпомагање босанско-херцеговачких бегунаца и сирочади“, под покровитељством архијепископа Кантерберијског, јоркског и лорда Шафсберија, а личном управом енглеских госпођица Ирби и Џанстн.

Седамдесет и четири хиљаде бегунаца послато је натраг у Босну без хране и одела, без крова и алата без семена и рада. У два пута је за прошли месец, а под личним надзором г-ца Ирби и Џанстн издато на Стрмници близу Книна у Далмацији: 15782 порције[1]) кукурузне хране, (рачунајући порцију по $6\frac{1}{4}$ фунте[2]) или $\frac{1}{2}$ „варика") без кућним и од глади умирућим бегунцима из Босне бројећима на хиљаде. Дуплих порција било је 2743. Кукуруз и секире раздаће се сада најсиромашнијим крајевима где ништа од разорења у рату није остало.

Ми преклињемо за помоћ овоме народу који умире сада на прагу негдашњега дома свог, како би га одржали у животу до прве летине што иде,

Од последњег списка улога добивено је још:

Од „Единбуршког женског друштва" а посредовањем г-це Вигем 119 штерлинга 11 шилинга, од г. Ц. А. Пантера 1 штер., од једног „ирског пријатеља" 1 шт., г-ђе Е. Ц. Хауард 2 шт. 2 шил., од Х. Б. Р. 1 шт., од г. С. Х. Хила 1 шт., од г-ђице Ловриц 1 шт., од С. Б. 1 шт., 1 шил., од г. Јосифа Р. С Палмера 1 шт., С. Л. 5 шт., од г-ђице Блондел 1 шт.

29-та колекција гђе Кларе Валби састојећа се из сљедећих улога:

Г. Т. Вилингс 1 фун. шт. 1 шил., Рев. Е. Р. Ларкен М. А. (трећи улог) 1 фун. шт., Мање суме 10 шил., Шарлота Ваткинс 1 фун. шт., гђа А. Порин 1 фун. шт., Један пријатељ из Пава 2 фун. шт. Улози испод 1 фун. шт. износећи укупно суму од 5 фун. шт. 2 шил. и 6 пени. За седам дана дакле почињући од 8. до 15. марта скупљено: свега 146 фун. шт, 7 шил. и 6 пени, или **304** дук. цес. и 55 гр. чар. — рач. фун. шт. по 25 динара. Овоме ваља сад додати редовни недељни прилог гђе Флоренције Најтингел, од пет фуната шт. којим она помаже те ниједна пара не иде из општег фонда на измирење трошкова око огласа.

Прилози се с благодарношћу примају на банци код гг. Твајнинга („Twining's Bank Strand Nr. 215.) тако исто на „лондонској", „вестминстерској" и „клајдсделској" банци („The London, Westminster and Clydestale Banks"); и најзад код самог благајника фонда г. Андрије Џанстна — Andrew Johnston 158 Leadenhall street London — од кога се и последњи „извештај" на захтевање добити може.

Свака пара иде непосредно на ствар а ништа у трошкове."

У „Тајмсу" од 10. (22.) марта сљедећа је листа изашла:

II.

В. Ратбон члан парламента 50 фун. шт., Ц. Мјур члан парламента 25 фун. шт., 35-а колекција гђице С. Мај 150 фун. шт., г. и гђа Валбенк Чајлдерс 5 фун. шт., гђа Франсис Смит 3 фун. шт. 3 шил., гђица С. Е. Бокстн 10 фун. шт., гђа Уилсн 5 фун. шт., Безимени 1 фун. шт., Е. Ф. П. 1 фун. шт., г. В. Хордер 1 фун. шт. 12 шил., г. В. Кодворт 1 фун. шт., гца М. А. Мајо 1 фун. шт. 1 шил. Т. С. Б. 10 фун. шт., Један пријатељ 2 фун. шт. Сер Т, Д. Акланд члан парл. 5 фун. шт., Лади Акланд 5 фун. штер.

„Единбуршко женско друштво" посредством гђице Вигем 48 фун. штер. 8 шил., Рев. Д. Б. Беван 5 фун. штер., г. Ц. Спикман и деца му 1 фун. штер. 4 шил., г. С. Гровс 2 фун. штер., гђица Хјуси 1 фун. штер. 2 шил. гђица Сузана Адамс 1 фун. штер., гђица С. Н. Лош 1 фун. штер., гђа Стефана Винкворт 10 фун. штер., г. С. Л. Харк 1 фун. шт. г. Ф. Боден 1 фун. штерл. 1 шил., А. М. Х. Д. 1 фун. штер., гђа Форд 10 фун. штер., гђица К. С. Џонс 2 фун. штер., Прилози испод 1 фун. штерл. износећи суму 4 фун., штер. 9 шил. 1 пена. Данас од 15. до 22. априла скупљено свега **365** фун. шт. 1 пена или **760** дук. цес. и $25\frac{1}{2}$ гр. чар. рачунајући дукат по 25 динара.

III.

У „Тајмсу" од 17. (29.) марта налазимо под истом рубриком следеће:

„Они од бегунаца који немогоше ове зиме прећи преко Саве као из Пакраца и других места сад се терају у Босну. Од већ повраћених бегунаца велики број умире од глади. Ми редовно издајемо помоћ у кукурузној рани за 6000 од њих, а осим тога од времена на време и другима.

Ово мислимо чинити докле год траје и молимо за помоћ која је нужнија сада но икада.

Од последње листе дали су још: Лорд. Радстак 100 фун. штер., Читаоци „Хришћанина" посредством г.г. Моргана и Ската 43 фун. штер. 10 шил. 8 пена, г. Ц. Б. Питерс 50 фун. штер., Три сестре из Албинса 5 фун. штер. гђица Р. М. Филипс 3 фун. штер. гђица Хуајлак 1 фун. штер. Лујиза М. Кларк 4 фун. штер., Безимени 1 фун. штер., Гђа Тратер 5 фун. штер., гђица Бојд 5 фун. штер.

Преко Леди Мјур Макензи дали су: Лорд Талбот де Малахид 1 фун. штер., леди Истлек 1 фун. штер. удова Леди Мјур Макензи 2 фун. штер., 10 шил. Мање суме укупно 10 шил., гђа Мора 1 фун. штер. 1 шил., гђице Браун 5 фун. штер. Сер В. Декапел Брук 10 фун. штер.

„Единбуршко женско друштво преко гђице Вигем 50 фун. штер. г. Ц. Мјур 25 фун. штер. гђица А. М. Мајо 20 фун. штер., г. Ц. Крикти 2 фун. штер. 10 шил., г. Р. Филипс 5 фунт. штер., г. А. М. Факс 1 фун. штер., гђа Џанси 5 фун. штерл., Гђице Борџес 10 фун. штер. г. Е. А. Фримен 5 ф. штерл. гђица Нуленд 1 фун. штер. Рев. Х. Рич 1 г. Г. Харисн официр из 104-те регименте 1 фун. штер., Рев. Др. Мартино 5 фун. штер. гђа Ло 2 фун. штер., гђа Халти 1 фун. штер., гђца Е. М. 2 фун. штер., гђа Кев 1 фун. штер. 1 шил., Прилози испод 1 фун. штер. укупно 4 фун. штер. 6 пени. Дакле између 22. и 29. марта скупљено свега **380** фун. штер. 3 шил. 2 пени или **797** дук. цес. и 49 гроша. За све три недеље скупа добивено је дакле **891** фун. штер. 9 шил. или **1863** дук. цес. 9 гроша и 2 паре.

[1]) око 40.000 ока.

[2]) $6\frac{1}{4}$ фунти = $2\frac{1}{2}$ оке.

ДОПИСИ.

* **Из земунског котара** 20. јуна. (Поверенице барону Филиповићу. Неколико речи великохрватима на адресу „Обзора" и других листова.) Поводом дописа из Брода „Обзор"-у противу управитеља војничке крајине барона Филиповића донесених, полетиле су мал не од свију политичних общт. хрв. слав. војничке крајине поверенице поменутом главно-командујућем ђен. у којима се изражава негодовање противу заступства општине бродске, која је тражила утеловљење матери земљи, изјављује се подпуна оданост управитељу крајине. Шта више у некима се наглашује и жеља за даљим обстанком исте. Нећемо овде испитивати: да ли су ове поверенице излив жеља крајишког народа, или су оне потекле иницијативом управних органа њених, но толико можемо поуздано рећи да народ у крајини, нарочито српски, не показује наклоности за спојењем са матером земљом, а не показује с тога, што у провинцијалу не види ништа примамљиво за себе, осим тога што народ крајишки зна да га очекују већи државни терети, народ српски на по се види још и неправично поступање према себи од стране Хрвата, који нам народност нашу сваком приликом игнорирају, који нам школе покумуналише, званичну употребу ћирилице забранише итд. Није дакле чудо што народ не показује симпатије према земљи. ма се ова звала и уставном, ако у њој не налази довољно јемства за обезбеђење и развитак своје народне индивидуалности. И само се овој околности имају приписати изливи жеља у поменутим адресама а не као што их „Обзор" у последњим бројевима својим тенденцијозно подмеће неким „српским агитацијама, којима је тежиште у Београду" и другим таким клеветама, против којих се ми свечано ограђујемо. Покажите ви господо више толеранције према нама, пак онда можете слободно рачунати на наше симпатије према матери земљи, али матери не само хрватском, него и српском живљу, који жели да је с вама у свему равноправан.

Овом приликом још неколико речи великохрватима око „Обзора" и других јавних гласила. Колико се год пута поведе реч о српству и хрватству, Хрвати нам обично пребацују да ми народност српску идентификујемо са верозаконом, чему веле нема у повесници примера. Допустићемо да имате у нечем право, ал онда допустите да и ми вас запитамо: с којим правом ви сваког католика, не само у троједници, већ и у Босни и Херцеговини па и у Бачкој називате Хрватом, кад не делите народе по вери? Ако ви тврдите да има православних Хрвата, зар неможемо и ми са још већом сигурношћу тврдити да има и католичких Срба, што смо вам у стању и историјом и народним особинама доказати? Ако вам је и у истину до тога стало да се спор о српству и хрватству повољно реши, верујте није га тешко решити, ма се колико чинило да је то питање заплетено. Ето вам просте и јасне одгонетке: Оставимо сваком нека се зове како ко хоће и како се осећа, Хрватом или Србином, био католик или православан, живио у Троједници или у Босни ил ако хоћете у Србији, па будите уверени да ћемо брзо доћи до слоге и братства: а наметањем Хрватства у место Српства у Троједници и Звонимира у место Лазара у Сарајеву никад ни до века. Dixi и т. д.

Ст. Бечеј 3. јула. (Писма из Бечеја.) На опште захтевање мораде наша мила позоришна дружина нову претплату на 6 представа отворити и као да је за ту претплату најбоље комаде сачувала.

Први део Јовановићеве драме „Сан и јава" приказан је изврсно, премда се опосилно идеалисање већини наше публике није допало. Кад бих хтео навести представљаче, који су се у овој драми одликовали, морао бих их све редом напоменути. Но ипак не могу, а да не споменем гђу Максимовићку као Софију и г. Ружића као Кенигсмарка; то су им улоге поред многих других, које ће им као вештацима оставити вечиту успомену у нашој публици. Неправедан бих био, кад неби напоменуо да је Лукић краткој улози старог Гуса показао, како се ваљан глумац и у незнатној улози истаћи може.

„Ноћ у очи нове године" извела нам је и опет г. Ружића, тог нашег вештака у улогама сваке врсте, као осетљива старца, што је по мом мнењу најјача страна. Право је имао биограф му у „Срп. Зори" што је и Фелзека уврстио у најбоље улоге нашег првог глумца. — Овом приликом на жалост морам приметити, да има неких особа — за сад их нећу именовати — у нашој публици, који се сваки час за време представе гласно разговарају и смеју и онда, кад се на позорници најжалоснија радња догађа. Ко хоће да својом хрђавом навиком смета како публици тако и представљачима, боље да изостане.

У „француско-пруском рату" сви су представљачи своме задатку ваљано одговорили, само смо ту хрђаву махну у неких приметили, да хоће да импровизирају и онда, кад својим говором сметају другим претстављачима, те ил их публика не чује, ил они не чују шаптала.

„Црни доктор" може се с правом рачунати у најбоље драме француске и ми смо врло обвезани управи, што нас је са тим изврсним комадом упознала. Фабијан г. Рајковића заслужује свако признање његовом изврсном приказу, упоредо са вештим заплетом, може се захвалити, што је та дуга драма за три и по сата занимала публику. Кад бих хтео побројати моменте у којима се особито одликовао, морао бих сваку појаву споменути у у којој је г. Рајковић на позорницу ступио. Одма за њим истакла се гђа Максимовић као Павлина. Уживајући у добром приказу гђце Б. Хаџићеве, заборавили смо, да јој маска више наличи на какву циганку него на црницу. Гђа Ружићка позната својом вештином приказала је надувену француску маркизу.

Особито бејах љубопитан на Лалиног „Максима Црнојевића." Не могох заборавити за целе представе на оно вече, кад сам га пре неколико година први пут у Н. Саду гледао. Све ми се чини, да је са Телечким умро најбољи наш Максим, што смо га имали и што ћемо га имати. И ако се приказ г. Ружића у многоме подудара са Телечковим, ал и стас и глас и маска покојног Лазе више је одговарала замисли нашег Шекспира. У појави, кад Иов не познаје свог сина, и у монологу у сликарници г. Ружић је далеко остао иза Телечког. — Иво г. Рајковића беше исти онај, што и приликом прве представе: верна слика поноситог, жестоког и самовољног црногорског владара. Млади глумац г. Банковић својим дуждем надмашио је Зорића, мало гласније ваља да говори. Ђорђе г. Десимировић беше на свом месту, види се да је простудирао под руком старог приказивача те улоге г. Ружића. Милош г. Лукића беше много бољи од Недељковићевог. — Од женскиња прво место заузима гђа Ружићка. Верно је приказала стару, нежну мајку, коју несрећа до лудила доведе; тог срца нема, које она неће дирнути оним укоченим погледом, оним дрхтавим гласом, што нам изводи страшне слике помраченог ума у ојађене мајке. — Филета гђе Рајковићке беше боља од Маринковићкиње. — Анђелија гђце Л. Хаџићеве била би са свим добра, да јој слаби глас не потсети нас на прву приказивачицу то улоге — гђцу Максимовићку. — Ова представа беше слабо посећена; да ли за то што је ово једини комад црпљен из српске прошлости коју смемо по „милости" мађарске тако хваљене правде на нашој позорници гледати, или што наша публика тако слабо уме да цени највећи умотвор свог песника дра Лазе Костића. **Ж.**

ЛИСТАК.

ЦАРЕВ ГЛАСНИК.

Роман у две књиге од Јулија Верна.

Превео Сава Петровић.

(Наставак 68.)

Да су имали онаке справе, какве имају рибари, што лове китове, па да су могли правити канале кроз лед, они би можда још и били кадри, да савладају ту препреку, те би доспели до оног проширеног места. Али нису имали при руци ни тестере ни будака нити ичега, чим би с успехом могли просећи или пробити залеђену кору, која се од зиме као гранитна стена стврдла над водом.

Шта сад?

У том тренутку запуцаше пушке на десној обали ангариној. Као киша просуше се ђулад на сплав. Дакле, Татари су спазили јаднике! Да су их Татари приметили, могло се судити и по томе, што су и с леве обале грувале пушке. Бегунци су дакле дошли међу две ватре. Татари су неке доиста и ранили. Но како је још једнако било мрачно, то су танад само случајно погађала.

„Хајд'мо, Надија", — пришапне Михаило Строгов младој девојци на ухо.

Без икаква приговора ухвати Надија, која је била „на свашто готова", Михаила Строгова за руку.

„Ваља нам сад ићи преко леда, — рече он; — али нико нас несме приметити, да смо сишли са сплава!"

Надија послуша Михаила Строгова. Он и она ступе брзо на лед. У томе им је помогла помрчина, коју је по каткад просецала само ватра из пушака.

Надија је пузила пред Михаилом Строговим по леду. Као туча ударала су танад око њих или су се одбијала од леда. Неравна ледена кора с оштрим врпцима и ћошковима парала им је руке. Али су они ипак ишли у напредак.

После десет минута стигли су до оног места, где је река шира и где није толики лед. Ту је вода ангарина опет била слободна. Тек су се по гдекоје санте откидале од леда, па су пловиле доле према вароши.

Надија је знала шта је хтео Михаило Строгов. Нашла је на једну повелику санту, што је само још мало висила о леду.

„Хајде," — рече Надија.

Обоје стану на ту санту, која се откиде од леда.

Санта поче пловити доле. Речно корито раширило се, те им је пут сад био отворен.

Михаило Строгов и Надија чули су још пуцњаву пушака, очајно запомагање бегунаца, урлик Татара... Па онда умукоше полагано те изјаве ужасног страха и сатанске радости.

„Сироти наши сапутници!" — уздисаше Надија.

Већ је читав сахат носила струја водена брзо доле санту заједно са Михаилом Строговим и Надијом. Сваки час су се бојали, да ће се санта под њима распасти на комаде. Међу тим је струја носила санту готово по среди воде, а ипак би ју ваљало тако руководити, да се више држи према обали, да би у Иркуцку могла лакше пристати уз који залив.

Михаило Строгов није говорио ни речи, него је ослушкивао запетом пажњом. Још никад се није тако радовао, што је близу мете. Осећао је сад, да ће доспети до те мете!...

Око два сахата из јутра заблиста двострука светлост на мрачном обзору поред једне и друге обале ангарине.

С десне стране долазила је та светлост од Иркуцка, а с леве од стражарске ватре у татарском табору.

Михаило Строгов био је само још по врсте далеко од вароши Иркуцка.

„Једва једном!" — промрмљао је он за се.

Али на један пут врисне Надија ужасно.

На тај врисак исправи се Михаило Строгов на колебљивој санти, па пружи руку горе према Ангари. Лице му је било обасјано неким плавичастим сјајем и изгледало је страшно. Па онда, као да су му очи по ново прогледале, повиче:

„Ах, дакле је и сам бог против нас!"

ГЛАВА ДВАНАЕСТА.

Иркуцк.

Иркуцк, престоница источне Сибирије, броји у обичним приликама око 30.000 становника. На прилично високој, стрмој, десној страни реке Ангаре дижу се силне цркве и висока саборна црква, а куће су се поред њих расејале у шаровитом нереду.

Кад се та варош гледа са извесне даљине, од прилике с брега, преко кога на двадесет врста далеко води велики сибирски друм, онда она има прилично источњачки изглед са својим кубетима и торњевима, са својим, налик на минарета, танким врпцима од торњева, и са својим по јапански издубљеним крововима. Али тај изглед нестаје са свим, чим путник крочи у варош. Иркуцк је грађен половином у византијском, а половином у китајском стилу, ал' је за то ипак јевропска варош, јер има иступаним каменом калдрмисане улице, с тротоарима поред кућа; има богате садове, па зграде од опеке и дрвета, од којих неке имају више катова. Кроз њу јуре многа кола, и то не само тељеге и тарантаси, него и кочије. Најпосле, има у тој вароши велики део становништва, који је добро познат не само с напретком образованости, него и са најнокијом париском модом.

У ово доба био је Иркуцк уточиште становника целе провинције, те је био препун света. Па ипак су се ту могле обилато да подмирују још све потребе. Иркуцк је стовариште силне оне робе, што се измењује међу Китајем, средњом Азијом и Јевропом. Није се дакле било бојати оскудице због придоласка сељака из ангарине долине, нити због придоласка Монгол-Калкаса, Тунгуза, ни Бурета. Па и цела земља, што је између непријатеља и вароши, да се опустоши, остало би ипак свега доста у Иркуцку.

У Иркуцку седи главни гувернер источносибирски. Под њим се находи још и грађански гувернер, који руководи управне послове у провинцији; даље, један управник полиције, који има доста посла у вароши, где су толики прогнаници; и најпосле, један градоначелник, први међу трговцима, који је јако знатна особа са свога богатства и због свога неразјашњивог уплива на дотичне кругове.

Војничка посада у Иркуцку састојала се из једне пешачке пуковније козака, у износу 2000 момака, и из једног кора домаћих жандара, који су носили шлемове и плаву, сребром опшивену униформу.

Осим тога, као што већ знамо, находио се и царев брат у тој вароши, услед ванредних прилика, и то још од како су Татари упали у земљу.

Само неколико речи о тим ванредним приликама.

Р. — Стари Бечеј 18. јуна. Ево хигим, да вас по моме обећању известим о раду наше позоришне дружине, која се већ спрема, да нас остави. Ред представа текао јо до данас овако (наставак на прошли допис) Партија пикета и Љубав их мори. — Ромео и Јулија. — Весели двори Куке Загорице. — Сан и јава. Ноћ у очи нове године и француско-пруски рат. — Црни доктор. — Максим Црнојевић. Ово су комади, који су до данас одиграти, а на репертоару за сво остало време стоје ови комади: Кир-Јана — Избирачипа — Циганин (по други пут) — Фрише фире — Честитам — Мила — а у недељу, Две сироте, последња представа у корист чланова нар. позоришта. У уторак приређује овдашње певачко друштво беседу у корист нар. позоришту на којој ће суделовати чланови нар. позоришта. Ваљани и вредни бележник г. Завишић председник певачке дружине, јако се заузима за нар. позориште, а учитељ певања, Наум Стојановић, учи дружину новим песмама. Певачка је дружина већ приредила једно село у корист нар. позоришту, но што се прихода тиче, незнам, а надам се, да ће вас ко други известити о целом приходу и расходу, но то знам да дефицита неће бити. Чујемо, да је у Сенти све спремно за дочек нар. позоришта. Управитељ Ружић путује сутра у Сенту, да удеси, да се може на Петровдан одпочети. Како ће беседа бити скопчана са банкетом, кога приређују овдашњи грађани у част члановима нар. позоришта, то би било врло добро, кад би дошао когод од г, одборника. Ми се надамо, да ћемо имати среће видети или г. председника др. Стеву Павловића или подпредсенива г. Тону Хаџића, тим пре, што би се овде могло скупити једно десетак чланова за нар. позориште, а могло би се и повести реч о осигурању завода. — Ми би се јако радовали да видимо на беседи и наше прваке књижевнике, а надамо се, да ће се они одазвати нашем позиву и доћи у братско коло на братски договор.

Скоро ћу се опет јавити.

Из Бешке. Нека нам је дозвољено и из овог малог крајишког села штогод приопштити. Чим рекосмо крајишко село, онда се ненадајте добру, већ јадању као и из других крајишких села. Једно зло све нас тишти, који смо сретни крајишко име носити; а то је зло: да ми крајишници од како је нова управа заведена страдамо и пропадамо. И то понајвише о тога, што немамо по званичним општинским поштама људе способне; навме пак немамо способних довољно начелника и бележника, који управо и сачињавају општинску управу. А кад управитељи неваљаду како ће онда општина да напредује? Признати морамо да је нешто и до самих општина кривица, које нећеду коју мангуру више да жртвују, пак да способне људе за званичнике општинске, особито за бележнике да добију људе учене, а не бивше капларе који су тако рећи до јуче „форшпан“ истеривали, кад се зна, да је бележник душа општине. Али тако је кад општине незнају или неће да знају за ону пословицу: да од јефтина меса ни чорба не ваља. За доказ реченог, описаћемо стање бешчанске општине, које смемо слободно рећи — осим мале изнимке — скоро за све крајишке општине нашег округа важити може. — Пре четири године изабрасмо бешчани на препоруку бившег предстојника котарског Хабла за бележника неког Светозара Цветића из Добановаца, делију, каквог у Срему — ал не са добре стране што тек после увидесмо — пара треба тражити. Јер треба знати да је исти Цветић већ 7 пута каштигован од цк. котарског суда. Прве године свог службовања подметнуо је ногу тај делија бележник бившем начелнику Заклановићу те навукао општини комесара на врат који је за 4 месеца општину нашу дневно $2^1/_2$ (два и по) фор. стајао. У зло доба допусти котарска област избор начелника. Изабрасмо арендатора Адама Рацa. Али овај не беше по ћудн бележнику јер је знао Цветић да поред овог свесног човека не може радити шта хоће. Да се опрости беде бележник Цветић завади просте саветнике са „ћифтом.“ Бадава се начелник Рац тужио котарској области у Старој Пазови, да са бележником Цветићем уредовати неможе кад овај довека пије, бекрија, туче се и по три дана у канцеларију не долази. Све што је начелник својим жалбама учинио било је то, да је г. бележник мали укор добио и на том је прошло. Кад је Адам Рац увидио, да не може због нерада бележника општину унапредити, и када је више зла и он и породица му због начелништва његова претрпити морала, тада се захвали и 50 ф. у општинску благајну уплати; а котарска област именује заменика му Светозара Баића граничара за начелника. И овај нови начелник поче се већницима тужити на бележника Цветића, да се с њиме неда служити, јер се овај по биртвјама туче са простим људма, сережанима па и са самим већницима. Нашто се већници сложе, да скупа са начелником сви оду котарској уреду у Ст. Пазову, и да замоле да се бележник — који у месецу по 14 дана канцеларију напушта, у сред дана из револвера на улицу пуца и поменуте изгреде чини, са звања дигне. Дан је за одлазак заказан био и кад је исти освануо, онда тек увидише већници да врана врани, Светозар Светозару очи не вади. Привремени начелник Баић изневери браћу велећи: „Идите ви сами ја несмем, бојим се замрсиће ми рачуне, а кад дође нов избор ја ћу и више шта доказати.“ Тако већници морадоше и сами у Пазово ићи, али тек овде их са лепом добродошлицом дочека г. предстојник Цебах. Међу осталим рече им да би требало да их све затвори (?) ал он неће него нека се кући вуку (зар тако?) те закључак створе и њему пошљу које ови и учине. И ма да је предст. Цебах за све изгреде бележн. Цветића знао и пак не нареди никакве истраге. Једном само позвани су били већници пред предстојника тобоже да их испита, али пошто је многима при испиту реч одузео и то баш онима који су најбоље кривицу бележника доказати могле; то их не свршив ништа кући поврати. Кад већ додија већницима чекати на решење котарске области, тада се пожалише високој генерал команди у Загреб. И то нешто — али само нешто — поможе, као што ћемо видети. У очи ђурђева дана о. г. дође на ковак у Бешку (ваљда да се тачније о свему извести?) Г. котарски пристав Гомерчић, да истрагу води. И кад се на ђурђев дан у општинску писарну скуписмо, тада тек (ето среће!) примети г. пристав, да је за оседни светац тај дан и да стога истраге водити неможе. И тако ствар опет оста нерешена. Но кад се сазнало да ће Његова преузвишеност заповједајући ђенерал барон Филиповић обилазећи крајину и у Ст. Пазову доћи, нашло се за добро и речену истрагу повести и то по горепоменутом г. приставу Гомерчићу. Али какву истрагу, јединствену у свом роду! Г. пристав Гомерчић приликом истраге те упита новоизбраног начелника Драгутина Варићак: „зашто се он (начелник) са г. Цветићем не измири, и кад му начелник одговори да се са Цветићем бележником служити не може јер се исти више пута опије пак се на жалост са сваким па и са већницима почео тући; тада ће г, пристав Гомерчић рећи: „Па туците и ви њега, а особито ти начелниче затвори врата па ко јачи“ (sic). И још кад додамо да је приватно речено да ће ту истрагу прашина појести, онда тек може се имати прави појам о истрази. После неколико дана дође Његова преузвишеност у Ст. Пазову и наш начелник Варићак изађе пред његову преузвишеност са жалбом против делије Цветића. Његова преузвишеност изволела је милостиво жалбу саслушати и дала ју је прибележити. А наш бележник потом разметаше се по биртији, како њему ни брига није, што је тужен, јер има већ решење од котарске области којим је оправдан, али га несме (!?) показати док непрође Његова екселенција.

И заиста после три дана по одласку његове преузвишености јави бележник начеонику за допис котарске области, којим је он оправдан. Нашто начелник за 10 јуни т. г. сазове веће и пошто је још 5 предмета други за дневни ред било то учини пријаву о држању те седнице и котарској области. Дође 10 јуни и када се у општинску писарну скуписмо имадосмо шта и видети. Ту је господин лајтнант Касумовић котарски пристав у званичној униформи и под сабљом; ту су два царска сережанина (!?) баш аки би ту нереда хтело бити. Но хвала свести бешчана који недадоше ни најмање повода употреби царских сережана; јер они својим зрелим понашањем заиста показаше да уму и своје власти штовати, али и то, да се законитим путем против неправде жалити знаду. У седници прочитао је г. Касумовић решење котарска уреда којим је делија Цветић оправдан; нашто сви већници изјавише да са одлуком задовољни нису него ће против тога утоК уложити. Разуме се по себи да г. Касумовићу та изјава једнодушна, није по вољи била, ал шта је могао кад имамо закон за себе. Што буде даље јавићемо. Чудо нам је, и никако не можемо да разумемо зашто се котарска област толико заузима за бележника Цветића, кад зна да је то човек испод сваке критике. Ми нећемо, да верујемо гласовима што се по народу проносе и који не служе баш на част господи нашој, јер знамо да кад народа зло снађе кога се неможе да опрости онда он свакојаке комбинације прави; али би свакако желити било сазнати зашто да је Цветић котарској господи за срце прирастао? То су наши јади! а поштовано уредништво и читаоце „Заставе“ молимо, да нас извине што мало дужи у свом јадању бисмо. Тешко нам је, па би ради да свему овом првом одавде допису искажемо.

Један бешчанин.

Књижевност.

Зимње вечери. Приче из народног живота у Србији. Написао М. Ђ. Милићевић. У Београду, у државној штампарији 1879. 23 таб. 358 стр.

(Свршетак.)

Љубиша је у језику пуритан; Милићевић је умерен, шта више, у њега има и доста страни речи. Љубиша је богатији у речима, али је и локалнији, па за то и неразумљивији. У Љубише има граматикални погрешака; Милићевић се тога клони. Али је језик Љубишин снажнији од Милићевићевог, а стил мдого краћи и језгровитији Форма је у једног и у другог лепа и савршена, али је у Љубише необичнија и оригиналнија.

Рекао сам мало час, да се обојица труде да нам даду верну слику народа што га описују, и да је ова репродукција савршена. Она је савршена, али опет разна и у једног и у другог. И један и други слика. Али је Милићевић више портретиста, дочим Љубиша идејалише. У Милићевића је више копија, у Љубише имитација. Љубишин Вук Дојчевић путује по свету, час га видиш у Цариграду где се диви Софији цркви и описује пропаст ове дивне вароши, час је у Млетцима, те описује дивоте њихове и диви се богатству и господству Млечића, час је на Кипру, час у Риму, час на мору, час у тавници, а питајте народ да ли је он све то знао о Дојчевићу, тешко да ће вам одговорити онако, као што сте мислили. У томе се дакле разилазе Милићевић и Љубиша. Милићевић тражи предмете више у садашњости, он описује оно што је сам видео и доживео, или што му је неко причао који је то видео и доживео. Љубиша идејалиште, за то тражи своје јунаке у прошлости; то му је згодније, јер може јунак да каже све оно, што писац хоће, или што изискује тенденција његове приче. Љубишин Штиљановић [колико је истинит толико је идејалисан; оно што Штиљановић говори могао би и данас говорити, и као да из Штиљановићевих уста проговара сам писац, а говори данашњем нараштају. То исто се може казати о попу Андровићу и Кањошу Мацедоновићу и о свим осталим јунацима Љубишиним, а још понајвише о гласовитом Вуку Дојчевићу. У Милићевића то је другоачије. Начелника Носића — сад био ко му драго — он је сигурно видео својим очима и шњиме се разговарао, те нам га је насликао да не може бити боље. То је прототип начелника ове врсте; Газда Смиљка је фотографисао; боље и вернije слике Газде Смиљка нема, него што нам је насликао Милићевић. Излишно је да набрајам све остале особе, које су тако верно описане, да збиља мислиш, е си их видео и шњима говорио.

Тако је сваки у своме оригиналан и савршен, а као што већ рекох, обојица су прави народни приповедачи. Колико Љубиша по стилу и језику подсећа на Његуша, толико Милићевић на Бранка. Бујност Његушеве појезије, богатство мисли, филозофију и снагу језика владичиног наћићемо опет у Љубишиној прози. Бранкове слике, лакоћу и лепоту форме, па најпосле и онај дивни мелодни језик његов наћићемо у Милићевићевој прози. Не ћемо погрешити ако их ставимо једног поред другог: Љубишу уз Његуша, Милићевића уз Бранка.

Нека ми не замери читалац, што сам се толико задржао, сравњивајући Милићевића са Љубишом. А ко се и не би задржао пред њима, да им ода заслужену пошту као најотменијим представницима српске прозе!

У Милићевићевој збирци, којој је писац наденуо врло згодан наслов „зимње вечери“ штампано је девет прича које већих, а које мањих. Једна је прича лепша од друге, а — као што већ поменух — све су писане језиком најдивнијим. Ја сам у главном карактеризовао рад Милићевићев. Ваља још да додам како у свакој причи има по једна лепа тенденција, која ће поучити читаоце и уједно га доближити чисто српском духу и схватању српскога народа. У причи „Побратими“ брани писац вековима освештану народну институцију побратимства, доказујући са примером из најновијег доба колико је народу драга и колико је у стању да у народу одржи племенита чуства и љубав к ближњему. Према овима одиста лепим и корисним, а дубоко укорењеним обичајима, немоћни су сви закони и све одлуке архијерејског сабора, којима се забрањује „братотворење“ за које се у мотивацији каже, да нико не може себи брата или сестру родити„. Поп Илија, који при свем том чита молитву над побратимима, врло је симпатична особа, према којој ишчезавају немарни архимандрит и подли и себични отац Северијан. У причи „Од невоље дивљак“ износи писац шкодљивост батина. Ова је прича мала психолошка студија, којом нас је писац врло обвезао, у колико је то најбољи одговор онима, који и се дан данашњи још сећају са задовољством онога доба кад је владао лесковац, и који вели: „да је лесковина никла у рају, да је она дрво свето; и да само она држи људе, те не једу један другога!“

(Свршиће се.)

Нови Сад 23. јуна. О народној слави 20. јуна, на дан, кад је Србија први пут пошла у рат за ослобођење Српства, доносе „Српске новине“ у сјајном накиту ово:

Важна политичка ствар довела је великог кнеза у ове далеке области источно-азијске.

Велики кнез обилазио је најглавније вароши сибирске, а путовао је више као војник, него као члан царске породице, и то без велике свите, него су га пратили само неколико официра и једна чета козака. Обишао је трансбајкалске пределе. И Николајевск, задњу руску варош на охоцкијском мору, удостојио је својом посетом.

Допрев до границе огромног руског царства, вратио се велики кнез у Иркуцк, одакле је опет хтео да иде у Јевропу. Али у тај мах стиже му глас о изненадном и опасном насртају татарском. Кад је стигао у престоницу сибирску, била је већ прекинута свеза с Русијом. Још му је могло доћи до руку неколико брзојава из Петрограда и Москве, на које је могао још и одговора отправити. За тим је брзојавна свеза са свим прекинута, као што смо то још пређе сазнали.

Иркуцк је био оцечен, а лежао је на крају света.

(Наставиће се.)

О ОЦТУ (СИРЊЕТУ.)

(Наставак о посту.)

Ал није пробитачније сирће ни млађим људима, ни онима у цвету и снази живота, него и њима јако нашкоди и многе осакати, а неког и убије.

Пуно има примера од девојака удавача, које воле сирће, па има глупи, и то госпоцких, које га кашиком пију, а за то, да им нестане с образа оног природног руменила, најлепшег украса младости, а да на место овога, добију мртвачку боју у лице; или га пију за то, да омршаве, да падне с њих маст, која их чини пуне и лепе и сваком оку миле, — пију да се осуше, и пију још по савету некојих надри-лекара; ал тим јелом и пићем тако се осакате, да многа више никада себи не дође. Та глупост опажа се кашто баш на заручницама, и буде узрок, да и њиховим заручницима сав живот преседне. Грдних примера има о томе. Многа, желећи да буде блеђа изађе мрка и бакраста и шарена, чудо и нагрда овога света. Нека пре ослепи, нег што побледи, а нека и ослепи и побледи. Нека навуче вечиту кијавицу и балавост. Некој процурише очи и уши и више не престаше. Многи све зубе нагрди и погуби. Некој коса опаде. Нека доби опаке жвале на усти и опаке ране и красте по телу, и многој пресече сирће месечно чишћење, те оста довек главобољна и материчава и пола сулуда. Ту се најбоље види, какву снагу има сирће, кад уме здравље човеку и у цвету снаге тако грдно да раскопа.

Исто таких случајева има и на момцима; не пролазе ни ови сила боље. Истина, у овом цвету од снаге, не дају се оне последице од оцатних јела ни опазити одмах, али се ухвате стеље за све оне патње и невоље, што после зреле и старије људе муче и потлаче, као што су главобоље и слабости желуца, жуљева и отоци јетре, ревматисми, костобоље и водена болест, суморност, ослабљење памети, силазак с ума и друго. Само је у момака оних ужасних примера, да неки остане на место мртав од сирћета, које му желудац прогризе, пробуши, и учини за неколико часа крај, таки, да у најстрашнијим боловима душу пушта тај јунак, и цвет и снага људска. Али само ту и има, и то друкчих него међ девојкама, далеко и глупљих и бешњих бесомучњака. Ту су они, што држе јунаштво у јелу најљућих и из најљућег оцта паприка, у пићу најљуће ракије, у пушењу најљућег дувана, и терају у том бравуре, које само неки може да издржи подуже, и то је обично будала, поремећене памети, којег као да сама природа чува. Ал како раде, онако је и ретко данас наћи здрава и јака момка, као пре, док беше храна простија и чистија.

Толико имасмо навести о сирћету, кад је токорс чисто; а пре нег што пређемо на прегледање нечистог сирћета, и оних невоља што од њега долазе, само ћемо још неколико речи да додамо и о оним другим киселинама, у грешу и незрелом воћу, у киселом купусу и репи, у кисељаку, лимуну и другим, које многи држе да су невине, а оно су готово исто онако шкодљиве. Оно мало киселине, што треба у телу и без које не може тело да опстане, начини се и само, (од шећера којег готово у сваком јелу има,) тако, да здравом човеку ни капље сирћета додавати не треба; а оно, што се лети на врућини, као и у ватруштини од врућица и болештина мало више киселине иште, то даје природа у различном зрелом воћу обилато, и то додато уза сласти, те удешено најкусније, те отуда их и узимати ваља.

За лимун зна се, ако га се кроз дуже време, па макар и по мало једе, начини крв водену, разори је, као што видесмо да учини и оцат, и зна се да од лимуна сви још већма него од оцта зебу, који год га радо једу; а од много лимуна, као и од много кисељака хоће да дођу грчеви и узеће удова, као и од оцта. За то је боље оставити лимуне као и капре онима, код којих расту, јер нами овде не само да су излишни, него и шкодљиви.

А кисељак и патлиџан, као и вишње и остало кисело воће и плодове, што код нас расте, ваља јести само док расту, а то је док лета траје, и оних летњих врућина, а више не. Тада то и прија, а никако зими ни на хладноћи. За то је и остављање истих, да се преко зиме једу не само излишно, него и шкодљиво, и противно, и није ни за мрву боље ни паметније, него кад би ко зими и на мразу облачио се у лаке летње аљине.

О купусу и репи и стављању ових, да ускисну, имамо приметити, да је не само вечита греота, силом претварати ону богодану сласт, у ону отужну и смрдљиву киселину, него је данас тужбе, да је она киселина и плесан и трулеж и смрад узрок многој болести и невољи, и да у њима више има повода овим данашњим редњама, особито дифтеритису у деце, него у многој другој плесни трулежи и смраду.

Прелазимо на реч о сирћету нечистом и како то људима науди.

У сирћету може да буде различних нечистоћа: што се даљим растварањем ове трулежи или саме од себе у сирћету заметну; ил што се отице трпају у њ, да буде љуће; или оне нечистоће од судова, у којима се сирће држи и на које се продаје.

Најпре имам навести, да се свако сирће, баш тим што је слабије и блаже, те које би било за јело нешто уђе, баш то се најбрже покварі, и буде опакије, него оно љуће. Најбистрије сирће часком побуђави, преврне се и замути се, и то се тако у брзо збуде, да ни пажљива домаћица не опази; па ако држи сирће у суду земљаном ил дрвеном или у тамном стакленом, кроз који се не опази да се замутило, па онако мутно троши, а она науди још и трулином, која је много опакија него киселина, и од које нико сигуран није, ако га ил пије, ил у јелу ије.

(Наставиће се.)

„За Србију и за српски народ осванув је знаменит дан. Славимо први пут, као народни празник, онај дан, кад је витешки Господар наш, извршујући најтоплију жељу српску, повео одушевљени народ у свети бој за независност и за ослобођење народно. Мучна је борба била и дуги су били напори; али божији благослов увенчао је најпосле оружје српско успехом: Србија је независна, њено земљиште знаменито је увећано, а биће још неослобођене браће наше стављено је под старање великих хришћанских сила европских.

Са праведним поносом може српски народ на данашњи дан погледати на прошлост своју. У племенитом срцу његовом није престајао горети плам гњева народнога против туђега насилника; у души његовој вазда је жива била зелена нада боље будућности. Дуги векови дивећи се гледали су исполинску његову борбу, која никада престајала није, и без завидности сваки пријатељ човечанске врлине радује се успеху српском, који је заслужен столетњим мучеништвом, постигнут столетњим напорима. У најтежој невољи својој није народ напустио уздање у Бога и у себе, и Бог му је труде благословио; невоља је Србина очеличила, те он и не жели слепа дара од слепе среће: избраник је божји, који препоне на путу свом савлађује; савлађујући их, он се крепи, расте, пење се све ближе к светлим висинама.

Да, са чуством светога поноса нека светкује Србин овај дан. На тај дан, 20. јунија 1459 године, ушао је султан Мохамед II. у Смедерево, учинио је крај и сенци српске самосталности, и од Србије Ђурђа Смедеревца начинио је турски санџак. А данас, 20. јунија 1879. године, већина Ђурђеве Србија посве је чиста од туђа господства и слободни српски народ у њој задовољан ужива благодети законитости и реда под новом народном династијом. Тешки облак, који је онда био притиснуо Српство, ево разилази се, и топло сунце златне слободе разгрева српску земљу и српска срца.

У низ знаменитих светлих дана, народ српски уметнуо је нов дан, не мање сјајан и светао него остали. Нека он поштованим сенкама прадедова наших служи као доказ, да им унуци нису олошали; нека нас учи међусобном слагању, у чему нам је народна моћ и народни спас; нека нас побуђује, да одушевљени из пуна срца кличемо: да живи наш витешки Господар Обреновић четврти! да живи независна Србија!“

НОВИЈЕ.

— О резултату цислитавских избора, што су 21. о, м. обављени, чује се ово: сеоске општине у Тиролској и Форалбершкој изабрале као и до сад саме клерикалце. По моравским варошима одржали немачки либералци (уставоверци) своја досадашња места. У горње-аустријском великом поседу победили либерални кандидати. Велики посед у Чешкој изабрао по компромиској листи 10 конзерватоваца и 13 либералаца!

— „Н. б. тгблт“ јавља, да министар Глазер намерава демисијонирати.

— Гр. Кевенхилер-Меч наименован за Аустро-угарског дипломатског агента и ђен. консула за кнежевину Бугарску.

— „Пол. кор. од 21. о. м. јавља из Цариграда, да је на црногорско-турској граници било сукоба међу Турцима и Црногорцима, услед чега су 12 црногорских батаљона позвани под заставу.

— Из Цариграда се јавља, да је Хусејин паша свргнут с места скадарског валије поводом једне руске ноте. — Министарско веће решило, да се муфтија од Таслице (Плевља) доведе у Цариград.

— „П, Л.“ јавља из Беча да се прошастог понедељника изродио спор у Источно-румилијској комисији, услед чега је за неко време застала радња комисије. Алеко паша упита комисију, ко да постави поштанске и телеграфске званичнике, он или Порта, Руски пуномоћник изјави, да он не може учествовати у већању, док се не потврди пређашња одлука комисије о обвезној сили комисијних одлука. Француски пуномоћник хтеде истина учествовати у већању, али рече, да не ће гласати. На то мораде комисија одложити решење. Туски пуномоћник отпутовао у Цариград, где ће остати 8 дана, међу тим чека Алеко паша одговор.

— Инглеском парламенту поднета плава књига о Мисиру, у којој су депеше од 13 априла до 14 јуна.

— Француски сенат примио са 159 гласова против 107 предлог, да се коморе преселе у Париз. — У познату касањакову процесу против владе због новинарског чланка, којом се приликом оптужених сам бранио, ослобођен је Касањак.

— Талијанска комора претресајући предлог о порезу на брашно са 251 против 159 гласова усвојила прост дневни ред, пошто је Депретис рекао, да ће сматрати за глас неповерења, ако се прими прост дневни ред. После гласања искао је Депретис да се одложи дебата, да може сраљу роферисати.

— Из Капетоуна јавља се, да су почели преговори о миру међу Инглезима и зулушким владаром Цетевајом. Цетевај узнеке услове понудио Инглезима примирје, а за време примирја очекиваће коначне услове мира од Инглеза.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Претходно јављам нашем читалачком свету, да се у „српској народној задружној штампарији“ већ почео штампати:

„СРПСКИ СОКО“

велики илустровани календар

ЗА ГОДИНУ 1880.

Ово је подузеће већ одомаћено у нашем народу. Многа пријатна веза спаја ме овом књигом са толиким читаоцима српским и ја сам вољан, да и на даље негујем ту везу. При томе послу налазим материјалне потпоре у саме народне штампарије, а умно и морално потпомажу ме признати писци српски.

Садржину овог календара означићу за кратко време у овоме листу. За сада нека је само оволико начелним и личним пријатељима на знање ради равнања њихова. „Српски Соко“ угледаће за времена и то на скоро света.

Ако би ко пре потање објаве желио, да се на тај календар прибележити даде, нека се изволи обратити, као и досад, на администрацију „Заставе“. Пријатеље и знанце, који растурују овај народни календар позивам и молим, да се и опет прихвате тог посла и да се у тој ствари код администрације „Заставе“ што скорије пријаве. Услови остају стари.

У Новом Саду на Ивањ-дан 1879.

Др. МИЛАН ЂОРЂЕВИЋ,
уредник „Заставе“ и „Српског Сокола.“

Ови дана из штампе изађе:

ТРЕЋА СВЕСКА ПЕВАНИЈЕ
ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА
(целокупних књижевних дела)

у којој су ово песме:

Потоп. — Лем Едим. — Делија-Девојка. — Ђурђевдан. — Селим-Бег. — Два сна. — Три ајдука. — Разорена чарда. — Јадна мајка. — Две милостиве сестре. — Сужна рода! — Заробљен лав. — Омир и Осијан. — Зимње вечери. — Бог и Бајадера. — Три сина. — У по ноћи. — Конт. — Песник Фирдуси. — Два Гаврана. — Велики Барди. — Црни вео. — Свети гроб. — Ноћна посета. — Полтава. — Идем ли ноћу... — Лука Филипов. — Двор од леда. — Шта ј' то било — није ништа. — Нови Прометеј. — Девет крвавих дана. — Просијаци. — Вилдунг. — Бадње вече. — Уставно-успавана песма. — Промишљање. — Нек се знаде, да смо славни. — Слога. — Питање. — Народ. — Цигавин. — Облаци. — Све је игра. — Мисли једног маторог III. — Песма, лепо се да певати, а може се и плакати. — Машкаре. — Чемер дека, Пелен бака. — Песма од Флоријана Шпицбергера. — Да је моћи. — Мирис. — ???????? — Добри знаци, — Ода при погледу немачких фирма на српским дућанима у сред Новог Сада. — Миноритет. — Пет талира. — Слободна штампа. — Уводна водена песма на водену понедељак. — Без куће. — Црна година. — О змају. — Браца.

Ко и од данас пошље нам предплату за издање за народ ф. 4.— а за дивот издање ф. 6.— (добија прописане премије).

Исто тако ко је већ I. и II. свеску Певаније набавио — ако пошље допуну у новцу уједаред — добије и тај исте премије и безплатну поштарину. —

У Новом Саду на Ивањ-дан 1879.

Српски књижари и књигоиздавци
Браћа М. Поповићи.

Књижара браће Јовановића
у Панчеву

ТРАЖИ и моли да јој се пријаве с понудама они, који имају и желе добро продати:

1. Писменица србског језика од Вука Ст. Караџића. Виена 1814.
1. Граматика сербска, сочињена Милованом Видаковићем. Пешта 1838.
1. Сербска граматика. Цетиње 1838.

Панчево, јуна 1879.

РЕД ПЛОВ. ПАРОБРОДСКЕ
од 3 маја 1879 до даље наредбе.

Од **Новог Сада** у **ЗЕМУН** сваки дан у ½ 5 сата после подне, осим четвртка.

Од **Новог Сада** у **ОРШАВУ**: понедељником, средом и суботом у ½ 5 сата после подне.

Од **Новог Сада** у **ТИТЕЛ**: средом и суботом у ½ 5 сата после подне.

Од **Новог Сада** у **БУДИМ-ПЕШТУ**: сваки дин око ½ 11 сата пре подне осим недеље.

Нови Сад 3 маја 1879. **АГЕНЦИЈА.**

Курс бечке берзе 23. јуна (5. јула.)

5% металица	66.95
5% народног зајма	68.65
Аустријска златна рента	78.25
Угарска златна рента	93.85
Државни зајам од 1860 г.	126.—
Акције банчине	818.—
кредитне акције	265.75
Лондон	116.—
Угарске разтеретнице	86.—
Темишварске разтеретнице	83,50
Сребро	100.54
Ц кр. дукати	5.49
Наполеондори	9.22
Немачке марке	57.—

ПОЗИВ
НА
БЕСЕДУ С ИГРАНКОМ

коју приређује српско црквено певачко друштво уз суделовање позоришне дружине у стрелишту у уторак 8. јула по нов. кал. на добротворне цели.

Програм:

„Хај!“ од Јенка пева мушки збор.
Говори г. С. Рајковић члан срп. народ. позор. дружине.
Смеса срп. песама од К. Станковића пева мешовити збор.
Убојни позив, терцет за мушки збор.
Декламује г. Д. Ружић, управ. срп. позоришта.
Смеса песама из „Циганина“ пева мешовити збор.
Пева уз гусле г. П. Добриновић, члан срп. нар. поз. дружине.
„Падајте браћо“ од Јенка, пева мушки збор.

У Ст. Бечеју 3. јула по н. к. 1879.

ОДБОР.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњене парохије у Тарашу, расписује се овим стечај.

Надтицатељи имају уредно устројене молбенице своје потписаној консисторији најдаље за 6. недеља, од дана првог увршћења стечаја овог поднети.

Из конз. седнице у Темишвару 20. марта 1879.

3—3 ЕПАРХ. КОНЗИСТОРИЈА.

КОНКУРС.

На упражњену штацију учитељску у Жумберку у Барањи, отвара се конкурс до 1-га августа 1879.

Учитељска је годишња плата 340 ф. а. вр. 4 фата тврди дрва; слободан стан од 2 собе, кујне, подрума и лепе баштче; и 2 комада земље. Од укопа великог 50 н. а од малог 25 н. Учитељ је обвезан у цркви појати — и децу у пјенију обучавати.

Просителји имају своје са нужним сведочбама подкрепљене молбенице до гореозначеног рока овој црквено школској скупштини поднети. Пошта Mohács.

У Жумберку 13. јуна 1879.

ПЕТАР МИРКОВИЋ,
3—3 свештеник.

ЛИЦИТАЦИЈА.

Српска православна црквена општина у Тителу држаће 1. (13.) јулија т. г. лицитацију у општинској кући ради оправке цркве и порте уз претресање црквеног крова.

Ближа условља могу се сазнати код председништва горезвате општине.

У Тителу 18. (30.) јунија 1879.

ТИМА КРЕСТИЋ
2—3 председник.

ОГЛАС.

Усљед закључка православне црквене општине зидаће се нов парохијални стан од тврдог материјала по већ готовим плану, који је процењен на 4000 ф. а. вр. тога ради држаће се на лицу места јефтимбена дражба 1. (13.) јула т. г. у 10 сати пре подне. Заото се позивају сви они који би желили, такови посао предузети, нека изволу на речено време код поменуте општине се пријавити, где ће и ближа условија дознати.

У Крњешевци 17. (29.) јуна 1879.

Адамовић, перовођа. 2—3 **Павле Ц. Радовановић,** председник.

Гвожђарска трговина
СТАЈИЋА
у Новом Саду

потребује једног шегрта. 2—3

ПОМОЋ ОД УКВАРЕ.

Нема боље од мојих подпасача најискусније и и јефтине, коме не помаже прима се натраг.

У лебарској улици у Новом Саду код

1—4 **Циглера.**

ОГЛАС.

Моју једногодишњу добро установљену **обућарску радњу** уступићу како стоји са свом обртном главнином и по угодни услови.

Радња је, ове прве године продала само бечка еспапа више од осам хиљада фор. а. вр.

Рефлектанти неморају имати готових новаца, а могу се одма самном споразумети.

У Митровици јуна 1879.

1—3 **Петар Кулић.**

ЗУБОБОЉЕ сваке врсте па и саме шупље и изеле зубе лечи брзо и трајно индиски екстракт. Због изврсности своје требало би свака породица исти екстракт држати, а може се добити у Новом Саду само код г. **Д. Коде** у флашама по 35 нов. **G. Bäuchler.**

ЗА ЖЕНСКЕ 2½ фер. курјука и 5½ ф. риф дугачки свакојаке фарбе на захтевање по мустри шаљем per Nachnahme. **Nic. Danilovac,**
1—2 Wien, Althangasse № 11.

24—30

СТЕЧАЈ.

Отвара се овим стечај на упражњено учитељско место у варошици Чакову са годишњом платом од 500 ф. и 100 ф. у име станарине, уз сараменну награду за држање шетрске школе, од потреба где буде позван 1 ф. још има изгледа да може приватним предавањем лепог доходка имати, учитељу у дужност спада у цркви појати и децу црквеном пјенију учити, просителји дужни су своје инструиране молбенице за 4 недеље дана од првог огласа овом месном школском одбору упутити, желити би било да се и лично општини представе.

Из седнице месног школског одбора у Чакову 11. јуна 1879. године.

НИКА МИХАЈЛОВИЋ, перовођа. 2—3 ЈОВАН ЧОРНИЋ, председник.

По највишем налогу Његовог ц. и кр. апостолског Величанства.

Богато снабдевена, од ц. кр. и кр. угар. лутријске управе зајамчена

XIX. ДРЖАВНА ДОБРОТВОРНА ЛУТРИЈА

за грађанске цијели у овој државној половини,

да чисти приход ове лутрије намијењен буде понајприје болници за дијецу у Кракову, кћерима божанске љубави у Бечу и Траункирхенскому бјестоваљишту, надаље напрам количини прихода покрајини буковинској у сврху, да се подигне болница, имајућа један одјел за полуделе и рутенскому народному заводу у Лавову.

6272 згодитка у савакупној вредности од **230.200 фор.**

1 главни згодитак **70.000** у нотној ренти | 1 главни згодитак **10.000** у нотној ренти
1 „ „ **20.000** „ „ „ | 1 „ „ **5.000** „ „ „

Даље **18** претходних и навнадних згодитака сваки од **1000** фор., **500** фор. и **200** фор., **10** згодитака сваки од **1000** фор., **20** згодитака сваки од **500** фор., **40** згодитака сваки од **200** фор. и **80** згодитака сваки од **100** фор. аустр. нотне ренте, на послетку згодитака у готовом од **40, 20** и **10** фор. у свему **79.000** фор.

Извлачење неодложно 5. (17.) јула 1879.

Једна срећка кошта 2 фор. аустр. вреди.
Срећке се шаљу бесплатном поштарином.

Од ц. кр. лутријске управе
Беч 1. маја 1879. 5—

Карло Латур од Турмбурга
ц. кр. дворски саветник и управитељ лутрија.

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију.“ Српска народна задружна штампарија.